

Van griezels, demonen en schimmen

Andere uitgaven van Piet Rombouts:

Dee Goong An second part: Governor Dee Defies the Empress

Judge Dee and the Courtesan
(Two Judge Dee stories)

Een onbeduidend verhaal van een lentedroom
(Een Chinees verhaal uit de Ming dynastie)

Het bezoek van de censor
(Een rechter Tie verhaal)

Bronnen van illustraties in de rechter Tie romans
– *Judge Dee illustrations and their sources*

Vierentwintig zaken van rechter Lan
(De strijd van een magistraat tegen criminaliteit in het Chinese keizerrijk; *Luzhougong an* 鹿洲公案, door Lan Dingyuan 藍鼎元 (1680-1733))

Rechter Tie en de courtesane
(Een rechter Tie verhaal)

Het gevecht om de vlecht
(De machtsgreep van de Mantsjoes en de pacificatie van de regio langs de Lange Rivier)

Rechter Tie en de abt
(Een rechter Tie verhaal)

De taoïst van Nanking
(Een selectie van anekdotes uit *Een buidel vol wijsheden* (智囊全集) door Feng Menglong [馮夢龍, 1574-1646])

Bizar bedrog
(Een selectie van verhalen uit *Geïllustreerde wonderbaarlijke verhalen van de kunst van bedrog* (繪圖騙術奇談) door Lei Jin [雷瑤, 1871-1941])

Van griezels, demonen en schimmen

*Verhalen uit het oude China
van wonderbaarlijke gebeurtenissen*

*Samenstelling en vertaling
Piet Rombouts*

Eerste druk: juli 2023

© Nederlandse tekst: Piet Rombouts, 2023

Binnenwerk en omslagontwerp: Sander Hendriks / Ongerijmd

Uitgegeven via Brave New Books

E-mail: parombouts@yahoo.com

ISBN: 9789464 807677

Inhoudsopgave

<i>Voorwoord van de vertaler</i>	7
Monnik Yun	13
Het verhaal van de hemelse rechter-commissaris	17
De markies Jing van de staat Jin	29
Jongeheer Hsi Fangping	31
Heer Linghu en zijn droom van de hel	45
De jongedame in het groene gewaad	55
Heer Xia Yan	64
Heer Su Kui	72
Vicegouverneur Pei	76
Het levenselixer van Xiao Dongxuan	80
Heer Zhang Yan	87
Heer Ge Shuhan	93
De monniken op het Paleisgebergte	96
Heer Chen Yueshi	101
Heer Gao Cheng	104
Heer Wei Zidong	109
Literaart Zhang	115
Magistraat Zhang van het district Fuliang	119
De gast in Liyang	128
De literaat Xu Hanyang	132
De houtspreekelaar	138
Jongeheer Wei en de jonge dienstmeid	142
Heer Peng Jie	146
Chen Shuwen	149
<i>Gebruikte tekstuittgaven en illustraties</i>	154

Voorwoord van de vertaler

Het genre

Het merendeel van de verhalen in deze bundel zijn van het genre dat in het Chinees *chuanqi* ofwel ‘overgeleverde wonderbaarlijke gebeurtenissen’ wordt genoemd. Zoals de term al doet vermoeden is in deze verhalen, die in de klassiek Chinese schrijftaal zijn geschreven, het bovennatuurlijke element vaak aanwezig. De vorm waarin loopt uiteen. In sommige verhalen spelen schimmen, goden, monsters, vossengeesten of toverdieren een hoofdrol, andere spelen zich af in departementen van de hel, vertellen over de wonderbaarlijke toverkunsten van taoïstische meesters of geven opmerkelijke voorbeelden van reïncarnatie en retributie.

In de verhalen die voor deze bundel zijn geselecteerd is doorgaans een belangrijke rol weggelegd voor gruwelijke demonen en kwaadaardige geesten die naar de wereld der levenden komen om iemand voor een misdrijf te straffen of om een in het verleden onvoltooid gebleven gebeurtenis tot een einde te brengen. Een aantal verhalen vertelt over iemand die, gewild of ongewild, een bezoek aan het Rijk der Doden brengt en na terugkomst in de wereld van de levenden vertelt hoe het er daar aan toe gaat.

De Chinezen stelden zich het dodenrijk voor als een wereld die wordt bestuurd door een ambtelijk apparaat dat zeer grote gelijkenis vertoont met de ambtenarij van het Chinese keizerrijk. Ook in het dodenrijk zijn rechters en ambtenaren actief die op hun departementen werkzaamheden verrichten. Ook deze ambtenaren zijn op hun post benoemd en kunnen, net als in de wereld van de levenden, worden gestraft en gedegradeerd als zij hun taak niet naar

behoren uitoefenen. In hun tribunaal spreken zij recht over de zielen van gestorvenen die door helleknechten worden voorgeleid. Ze onderwerpen verdachten aan een verhoor en leggen straffen op voor het wangedrag dat de ziel bij leven heeft gepleegd. Pas nadat de ziel deze straf heeft ondergaan, kan de reïncarnatie in een nieuw lichaam plaatsvinden. In enkele verhalen wordt het functioneren van het bestuursapparaat in het dodenrijk als efficiënt en rechtvaardig beschreven en ten voorbeeld gesteld aan ambtenaren in het rijk der levenden, waar corruptie en nepotisme hoogtij zouden vieren. In andere verhalen blijken de bestuurspraktijken in het dodenrijk even corrupt te zijn als in het keizerrijk.

Hoe fantasievol de verhalen ons ook voorkomen, voor de Chinese auteurs waren de geschiedenissen geen verzin-sels. Dat blijkt vaak aan het einde van het verhaal. Om hun lezers ervan te overtuigen dat de beschreven gebeurtenissen op waarheid berusten, vermelden zij daar vaak feitelijke gegevens over de hoofdpersoon of noemen zij de naam van degene van wie zij het gebeurde hebben vernomen, terwijl zij de lezer op het hart drukken dat deze persoon instaat voor de waarachtigheid van het betreffende verhaal.

Gebruikte tekstuitgaven

Het genre van de *chuanqi* wordt al sinds de Chinese oudheid beoefend, maakte tijdens de Tang dynastie (618-906) een bloeitijd door en werd ook in latere eeuwen nog beoefend. Het merendeel van de in deze bundel bijeengebrachte verhalen is afkomstig uit een grote verzameling van korte verhalen, anekdotes en wonderbaarlijke geschiedenissen die in 978 ten tijde van de Song dynastie werd samengesteld en gepubliceerd onder de titel *Uitgebreide optekeningen uit*

de Taiping xingguo-regeringsperiode [‘Grote-vrede Vernieuwde-natie’ regeringsperiode, 976-983]. Deze verzameling telt vijfhonderd hoofdstukken met in totaal ruim zeventuizend kortere en langere verhalen die dateren uit de periode van de Han dynastie (206 v. Chr. – 220 na Chr.) tot aan de eerste jaren van de Song dynastie. De verhalen in deze verzamelband zijn thematisch geordend in enkele tientallen categorieën, zoals geesten, onsterfelijken, duivels, wedergeboorte, spitsvondige magistraten, boeddhistische en taoïstische priesters, vele soorten dieren en insecten, dappere strijders, graftombes, kostbaarheden, draken, barbaarse volkeren, redenaars, examens en benoemingen, enz. De verhalen uit deze collectie behoren tot de oudste die voor deze bundel zijn geselecteerd. De overige verhalen zijn gekozen uit werken van jongere datum en dateren – op één uitzondering na – uit de Song (960-1278) of de Ming dynastie (1368-1644). Met name de bundel *Nieuwe verhalen bij het snuiten van de lamp* van Qu You (1341-1427) is een belangrijke bron geweest. Eén van de hier vertaalde verhalen is nog iets jonger en dateert uit de vroege jaren van de Qing dynastie (1644-1911). Wie zich interesseert voor de herkomst van de verhalen, vindt aan het begin van elk verhaal zeer beknopt informatie over de bundel(s) waaraan het verhaal is ontleend.

Andere bundels

Lezers die belangstelling hebben voor andere vertalingen van *chuanqi* profiteren van het werk van verschillende vertalers. De belangrijkste bundels voor het Nederlandse taalgebied zijn *De man met de kroezende baard* (vertaald door W.L. Idema, 1993, met een uitgebreid voorwoord) en *De mooiste*

verhalen uit het oude China (ook vertaald door W.L. Idema, 1996). Belangrijke Engelse vertalingen zijn *The Golden Casket* (Engelse editie van de Duitse vertaling door Wolfgang Bauer en Herbert Franke, 1964, met een uitgebreid voorwoord) en *Traditional Chinese Stories* (onder redactie van Y.W. Ma en J. S.M. Lau, 1978, met een uitgebreid voorwoord). Meer informatie en bibliografieën over *chuanqi* in diverse vertalingen zijn te vinden in *Chinese Letterkunde*, door W.L. Idema en L. Haft (1985 en latere edities).

Geldeenheden

In het dagelijks leven was het koperstuk het belangrijkste betaalmiddel. Dit koperen muntstuk was rond en had in het midden een vierkant gat, zodat meerdere munten aan een snoer konden worden geregen. Grotere bedragen werden wel uitgedrukt in ‘snoeren’, waarbij 1 snoer dan nominaal duizend koperstukken bevatte. Behalve kopergeld werd ook ongemunt zilver gebruikt.

Afstandsmaten

Veel genoemde afstandsmaten zijn de *li*, ruim zeshonderd meter, en *zhang*, ongeveer drie meter.

Jaartelling

In het oude China telde men de jaren niet vanaf een nul-punt, maar volgens de jaartitels (*nianhao* 年號) die de keizers als een soort motto van hun bewind aannamen. Zo wijzigde de Shengwen Qinxiao keizer van de Yuan dynastie de jaartitel *Huangqing*, die na zijn troonbestijging was ingevoerd, na enkele jaren (in 1314) in *Yanyou* 延祐 (‘Voortdurende Bescherming’). Volgens de Westerse kalender duidt ‘het 1e jaar van Voortdurende Bescherming’ dus op het jaar 1314, ‘het 2e jaar van Voortdurende Bescherming’ op 1315 enz. Daarnaast bestond er een systeem dat de jaren nummerde volgens een zich *ad infinitum* herhalende cyclus van zestig tekencombinaties van elk twee karakters, bijv. *jia-yin* 甲寅 (51) of *yi-mao* 己卯 (52). Zo zijn 1314, 1374, 1434, 1494 enz. allemaal een *jia-yin* jaar en de jaren 1315, 1375, 1435, 1495 enz. allemaal een *yi-mao* jaar. Dezelfde doorlopende cyclus werd gebruikt om de maanden, dagen en uren te nummeren.

Monnik Yun

Oorspronkelijke titel: 蘊都師. Bron: *Omvattende optekeningen uit de Taiping-xingguo periode* 太平廣記, juan 357, p. 2828-2829. Dit verhaal is, naar later werd aangenomen, afkomstig uit de bundel *Optekeningen van ten oosten van de Gele Rivier* 河東記, bijeengebracht door Xue Yusi 薛漁思 en daterend van waarschijnlijk omstreeks 2de helft 9de eeuw.

Een monnik genaamd Xing Yun was in het Jingxing klooster verantwoordelijk voor het dagelijkse reilen en zeilen van het kloosterleven. Zo zorgde hij ervoor dat bij het begin van de herfst alles in gereedheid werd gebracht voor de viering van het Allerzielenfeest. Zo ook in dit jaar. Hij liet de gebedshallen schoonboenen en aanvegen en alles voor de offerdiensten klaar zetten. Terwijl hij bij deze werkzaamheden toezicht hield viel zijn oog op een heiligenbeeldje dat op een altaar met Boeddhabeelden stond. Zij was mooi, een beetje flirterig zelfs, en hield een lotusbloem in haar hand. Het leek wel of zij je niet zonder bijbedoeling aankeek. Tegen een van zijn jonge knechtjes grapte hij: “Als er in het echte leven een vrouw rondloopt zoals zij dan zal ik haar als mijn hoofdvrouw nemen!”

Tegen de avond keerde hij terug naar zijn woonvertrek. Nog voor het middernacht werd klonk er gebonk op de poort, en een stem riep: “Jongedame Lotus komt zich melden!” Deze aankondiging deed bij monnik Yun geen licht opgaan. In plaats daarvan antwoordde hij: “Onze huisregels zijn zeer strikt. Het klooster is reeds gesloten. Waar komt deze jongedame vandaan?” Wel opende hij de poort, en zag

voor hem een jongedame vergezeld door een dienstmeisje. De jongedame was van een gratie en schoonheid zonder weerga. Zij richtte zich tot hem: “Door mijn vele goede werken mocht ik in eigen persoon de Boeddha dienen. Nooit had ik gedacht dat vandaag door toedoen van een enkel woord van u, plotseling een werelds verlangen bij mij zou opkomen. Het is hierom dat ik teruggeplaatst werd in de wereld der mensen. Ik zal u dienen, zorgdragen voor uw handdoek en rijstkommetje. U bent de intentie die u vanochtend uitsprak toch niet vergeten?”

“Ik moet bekennen dat ik een dom en onwetend iemand ben”, antwoordde de monnik. “Ik heb eertijds mijn kloostergeloften afgelegd. Ik heb u voorheen nooit gekend. Waar zou ik u ooit ontmoet hebben? U neemt mij in het ootje!” “Vandaag, deze ochtend nog,” antwoordde zij niet het minst uit het veld geslagen, “zag u mij staan op het Boeddha altaar. U zei toen tegen uw knecht dat u de vrouw die er net als mij uitzag zou huwen. Uw woorden galmen nog door in mijn oren! Ik was zeer geroerd door wat u zei. Mijn verlangen is oprecht en mijn intentie is puur.” Uit de mouw van haar gewaad haalde zij het heiligenbeeldje van die ochtend tevoorschijn. “U kunt nu toch niet volhouden dat ik u zomaar wat voorlieg?”

Nu drong bij de monnik het besef door dat deze vrouw niet afkomstig was uit de wereld der mensen. Terwijl hij nog in een staat van verwarring verkeerde, draaide de jongedame zich om naar haar dienstmeisje en droeg haar op: “Dauwfee, maak jij alvast het ledikant in orde?” Dauwfee toog in het slaapvertrek aan het werk en gebruikte daarbij de prachtigste spullen. Hoewel de monnik nog altijd ondersteboven was van wat er om hem heen gebeurde, was hij

diep van binnen erg in zijn sas. “Nou, dan zal ik handelen zoals mijn hart ingeeft,” zo antwoordde hij, “alleen is het wel zo dat de kloosterregels dit niet toestaan. Hoe zou u onopgemerkt langere tijd hier in de kloostervertrekken kunnen vertoeven?” Jongedame Lotus moest hierom lachen: “Hoe zouden gewone stervelingen hier ooit van mijn hemelse aanwezigheid te weten kunnen komen? Wees gerust, u zult nooit in opspraak komen!”

Hierna ontspoon zich tussen de twee een teder gesprek, gevoerd op melodieuze en zoete tonen. Het duurde niet lang of de kaarsen werden gedoofd.

De jonge knechtjes in het klooster legden buiten hun oor te luister en wachtten af. Na korte duur, minder dan nodig voor het verorberen van een maaltijd, hoorden zij monnik Yun ineens met overslaande stem gillen. Het was duidelijk dat hij vreselijke pijn leed. De knechtjes ontstaken hun lantaarns om te gaan kijken wat er aan de hand was, maar ontdekten dat de ingang vergrendeld en niet open te krijgen was. Zij hoorden gegrom en gekef en andere geluiden die nog het meest leken op dat van honden die een stuk been aan het afkluiven waren. Een woeste barbaarse stem slingerde verwensingen in de lucht: “Ellendige kaalkop! Jij was uitverkoren om je familie vaarwel te zeggen en de tonsuur te nemen! Hoe haal jij het waanidee in je hoofd dat als ik een echte vrouw was ik jou zou huwen?”

De knechtjes snelden naar het verblijf van de andere monniken en vertelden over het tafereel dat zich aan het onvouwen was. Die spoedden zich erheen, braken een stuk van het omringende hekwerk af om bij het woonvertrek te komen en zien wat er zich daar afspeelde. Zij troffen twee duivels aan, reusachtig groot, met rechtopstaande haren en

met tanden als van een zaag. Brullend sloegen ze wild om zich heen alsof ze de monniken wilden vastgrijpen, alvorens zij hoog opsprongen en zich uit de voeten maakten.

Later vonden de monniken bij nadere inspectie op de muur bij het Boeddha altaar een tekening met twee duivels. De gelijkenis met de wezens die zij de avond tevoren gezien hadden was treffend. Rond hun bek waren restjes klodders bloed nog te zien.